

1 Non debeat Ecclesiis praejudicium generari, grave gerimus, & indignum, quod sicut nostro est Apostolatu referatur, occasione dissensionis, quae de iure patronatus vertitur inter eos, & Ecclesiae plus debito remanent viduata Rectoribus, quod in ipsarum grave dispendium noscitur redundare. Verum quoniam secundum Apostolum instantia nostra quotidiana est, omnium Ecclesiarum sollicitudo continua, volentes his, quae praemissimus, ex debito Pontificalis officii obviare.]

C A P. XXVIII.

Legatus de latere Ecclesiam, cuius alia Ecclesia est patrona, collationi suae reservare potest, licet non vacet, & conferre cum vacat. hoc primo. Ex duobus praesentatis a patrono laico, potest superior instituere secundum. hoc secundo. Et si quoad intellectum iste textus habet duo dicta diversa, licet quoad litteram ambo commisceantur.

Idem Archidiaconus & Cancellarius Atrifiodoren. (an. 1209.)

Cum a dilectis filiis: [& infra. 1] Cum Hostiens. Episcopus, tunc sed. Apostol. Leg. Archidiacono Carnoten. mandaverit, ut Ecclesiam, quam in Archidiaconatu suo primo vacare contingeret, donationi suae servaret, inhibens, ne alicui conferret eandem, de qua G. b Clerico disposuerat providere: & Ecclesia de Berovilla ibi vacasset, idem Archidiaconus contra mandatum ejusdem Legati, ad ipsam G. Subdiacon. praesentavit: cujus factum ab eodem Legato, cassato, ipse praefato G. concessit Ecclesiam sic vacantem: [& infra.] Vacante vero quadam Praebenda in Ecclesia Sancti Martini Carnoten. dioecel. Episcopus dictam Ecclesiam ad praesentationem Archidiacon. H. Clerico, praebendam vero praefato G. assignare curavit. Unde ipse H. supplicabat eandem sibi Ecclesiam confirmari, utpote quam ad praesentationem Archidiaconi veri patroni se dicebat adeptum: (& infra. 2) Nos igitur attendentes, quod est praefatus Archidiaconus memoratum G. tanquam Laicus & ad illam Ecclesiam praesentasset, quia tamen per dioecesanum Episcopum admissus non fuit, sed dictus H. ab eodem Archidiacono praesentatus, a dioecesano Episcopo institutus, juxta statutum Alexandri Papae, non primus, sed secundus jus est adeptus in Ecclesia memorata, & si Archidiaconus praefatum G. tanquam Clericus praesentavit: quoniam in eo, quod tanquam Clericus faciebat, suberat jurisdictioni Legati: unde postquam idem Legatus donationem illius Ecclesiae sibi decreverat reservandam, ad eam tanquam Clericus non potuit quempiam praesentare: praesentationem ipsius minus canonice factam decernimus irritam, & ea non obstante concessionem ejusdem Ecclesiae factam praenominato H. pronunciamus canonicam extitisse, adjudicantes eidem praefatam Ecclesiam, cum fructibus medio tempore perceptis ex ea, plene ac pacifice possidendam: praedicto G. super hoc perpetuum silentium imponendo.

[1 Magister Walterus de Piscia pro se ipso, & Magister H. de Fenomano pro Decano de Alveoli pro Ecclesia de Beauvilla invicem litigaverunt, dil. fil. n. g. S. M. in porticu Diacon. Cardin. concessimus auditorem, in cujus praesentia idem Magister proposuit quod]

[2 Contra procurator Decani respondit, quod est dictus Legatus donationi suae reservare mandaverit primo in Archidiaconatu Carnotensi Ecclesiam vacantem, vel vacaturam: circa tamen praedictam Ecclesiam facere hoc de iure non potuit, quia talis potestas sibi minime pertinebat, vel competebat, cum praesentatio Clerici ad illam Ecclesiam non tanquam Clerico, sed quasi Laico ratione patronatus, non jure Archidiaconatus eidem

a Cap. 3. eod. tit. in 3. compil. vid. Conc. Trid. Sess. 24. de reform. c. 19. ubi hujusmodi reservationes videntur prohiberi. b V. c. Clericum in parvimonialibus censeri, ut Laicum, vid. apud Albert. de Rosa in l. fin. C. si contra jus vel util. publ. d. decrevimus, & vox irritam deest in omnibus antiquis exemplaribus.

Archidiacono pertineret: unde cum inhibitionem ipsius in hoc idem Archidiacon. custodire minime teneretur, alium non ad eandem Ecclesiam de iure potuit praesentare, ac praesentatio ejus debet, ex quo de persona idonea facta est, firma censeri.]

C A P. XXIX.

Si Laicus patronus duos successive praesentet, valet institutio de secundo, non obstante appellatione prius facta per primum: Episcopus tamen, qui malitiose primum repulit, eidem in competenti beneficio providere compellitur: & in ultimo est casus singularis. Idem Elien. Episcopo. (an. 1210.)

Pastoralis a officii: [& infra.] Postulasti edoceri, an Clericus ad aliquam Ecclesiam a patrono laico praesentatus, si dioecesanus Episcopus ipsum non duxerit admittendum, ex hujusmodi praesentatione aliquid juris assequatur in illa. Et si forte idem ad sedem Apostolicam appellaverit, & post appellationem ab ipso interpositam, idem patronus alium curaverit praesentare, ac secundum instituit b Episcopus praesentatum, idem ab ipsa Ecclesia debeat amoveri. Nos igitur Alexand. Papae vestigiis inherentes, qui inter praesentatos a Clerico, & Laico patronis distinguens, inter praesentatos a laico conditionem possidentis censuit meliorem: dicimus, quod institutio praesentati secundo loco a laico patrono, robor obtinet firmitatis. Veruntamen constituimus, ut Episcopus, qui praesentatum idoneum malitiose recusavit admittere, ad providendum eidem in competenti beneficio compellatur: quatenus puniatur in eo, in quo ipsum non est dubium deliquisse.

C A P. XXX.

Si ad praesentationem Rectoris ad titulum Ecclesiae aliquis fuerit ordinatus, patronus, qui non consensit, ad ipsam cum vacabit, poterit praesentare.

Idem c. Avien. Episcopo. (an. 1210.)

Postulasti per d. sedem Apostolicam edoceri, ut cum Rectores parochialium Ecclesiarum quosdam praesentent ad suarum Ecclesiarum titulos ordinandos, utrum electio talium ad ipsos Rectores pertineat, vel etiam ad patronos: & si in his patronorum non est requirendus assensus, utrum jus illis salvum maneat eligendi, ut cum ipsas Ecclesias vacare contigerit, intitulati hujusmodi non sint aliis praefandi? Ad quod breviter respond. quod per intitutionem hujusmodi nullum patronis praesentationem generatur, quin possint alios ad illas Ecclesias, cum vacaverint, praesentare, nisi de patronorum processisset assensu.

C A P. XXXI.

Patronus etiam Clericus Ecclesiam vacantem conferre non potest, & si contulit, potest nihilominus ad illam praesentare. Gregorius IX. Archiepisc. Eboracen. (an. 1232.)

Transmissae ad nos tuae litterae continebant, quod cum Capitulum Eboracen. Ecclesiam de Gameforde vacantem, in qua jus obrinent patronatus, R. Clerico f. concessissent, ipsi postmodum L. Clericum tibi ad eandem Ecclesiam praesentarunt, post appellationem ab eodem R. ad sedem Apostolicam interjectam: [& infra.] Consult. r. t. respond. quod cum ex vi juris patronatus non concessio, sed praesentatio pertineat ad patronum, praesentatum (si ei aliquid non obstat canonicum) instituere in ipsa Ecclesia poteris, utpote priorem.

TITU-

a Quae superioribus titulis, & libris quod hic abscissum est. b Cap. 4. eod. tit. in 3. compil. vid. Archidiacon. in c. decernimus. 16. qu. 7. Geminianum in c. per simoniam. 20. dist. & Hostiens. in sum. tit. de iure patr. §. in quib. b instituerit. c al. Ahabens. d Cap. 5. eod. tit. in 3. compil. vid. Henr. Borch. & Lambert. de iure patron. artic. 8. q. 5. p. 3. lib. 2. art. 6. q. 5. lib. 3. e. generetur. f Non representando, quod facere potuerunt: sed conferendo, quod facere non possunt.

TITULUS XXXIX. DE CENSIBUS, & EXACTIONIBUS, ET PROCURATIONIBUS.

C A P. I.

Ecclesiae fundanda debet pro dote tribui Mansus liber a quolibet servitio temporalis: ad Ecclesiasticum tamen tenetur: sed si aliquid confertur Ecclesiae ultra Mansum, tenetur Ecclesia ex eo solvere onera consueta. h. d. inherendo litterae.

Ex Concilio apud Guarnaciam. (in Germania.)

Sancitum b est, ut unicuique Ecclesiae unus Mansus integer, & absque ullo servitio tribuatur. Et Presbyteri in eis constituti non de decimis, neque de oblationibus fidelium, non de domibus, neque de areis c, vel de hortis juxta Ecclesiam positis, neque de praedicto Manso aliquid servitium faciant, praeter Ecclesiasticum. Et si aliquid amplius habuerint, inde senioribus debitum servitium impendant.

C A P. II.

Solutio tributi arguit subjectionem.

Augustinus super epistolam ad Rom. (an. 420.)

Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit: [& infra.] Et vos subditi esse debetis. Ideo enim tributa praestatis, quia haec est probatio subjectionis.

C A P. III.

Non potest Episcopus novum censum imponere monasterio. Gregorius Stephano d. Cantori. (an. 600. Romae.)

Scientes: [& infra. 1] Afferuit praedictus Abbas Presbyterum Massae novas monasterio consuetudines velle imponere: (& infra. 2) Mandamus, quatenus si ab initio hoc non fuerit, etiam labentibus temporibus aliquid noviter non permittas imponi.

[1 Magnitudinem charitatis vestrae toto Dominum corde diligere, &c. que sunt in Registro.]

[2 Quae ex tempore conditi monasterii per triennale tempus haecenus non fuerunt.]

C A P. IV.

Caecus, & pauper ad collectas non veniunt.

Idem Constantino Episcopo. (an. 600. in Insuliam.)

Licet f multum: [& infra.] Dixit quoque praedictus caecus, quod ad collectas inter alios pariter compellatur: quod fieri non permittas: quia eum, quem caecitas sua gravat, inhumanum est nimis in collectione affligere: cui debuerat ex collectis, si esset necessitas, misereri.

C A P. V.

Petens censum debet rationem exprimere.

Paschalis II. Comitisse Mathildae. (an. 1110. Romae.)

Pervenit g ad nos: [& infra. 1] Inquisitioni tuae taliter respondemus, quod census ignorantiae nec divinis, nec humanis legibus invenitur: oportet quippe, ut omnis census ad quid, & quando persolvi debeat, praesciatur.

[1 Quod Fraxinorum Abbas Carpensensem Ecclesiam fuerit depraedatus, occasione scilicet cujusdam census, qui ad quid solvi debeat, ignoratur, de quo nimirum cum nos Archiepiscopus interrogaret, ut quod rationabile videbatur, responderemus.]

C A P. VI.

Determinat Concilium numerum equorum, quos secum ducere possunt Praelati visitantes: & prohibet eis tunc uti venationibus,

a Vid. Turcrematam in c. quastum 1. quast. 3. & Covarruviam lib. 3. var. resol. c. 7. & Scorum lib. 6. de just. & jur. q. 5. art. 1. b Burch. lib. 3. decret. c. 52. Ivo p. 3. cap. 55. & cap. 2. eod. tit. in 1. compil. c. Alias, atriis, sed omnes Vaticani habent, ut est impressum. d Chartulario lib. 12. epist. 20. Indictione 7. Contius. e Cap. 4. eod. tit. in 1. compil. f Cap. 7. tit. de restit. spoliar. in 1. comp. g Cap. 5. eod. tit. in 1. compil. vid. Calderi. consil. 1. tit. de libel. oblat.

& sumptuosas epulas quaerere. hoc primo usque ad vers. Prohibemus.

Ex Concilio Lateran. a (an. 1179. Romae.)

Cum Apostolus b se, ac suos propriis manibus decreverit exhibendos, & ut locum praedicandi auferret Pseudoapostolis, & illis, quibus praedicabat, non existeret onerosus: grave nimis esse dignoscitur, quod quidam Praelatorum ita in procuracionibus graves existant, ut interdum Ecclesiastica ornamenta subditi exponere compellantur, & longi temporis visum brevis hora consumat. d Quocirca statuimus, quod Archiepiscopi parochias visitantes, pro diversitate provinciarum, & facultatibus Ecclesiarum 40. vel 50. evectionum numerum, Episcopi autem 20. vel 30. Cardinales 25. nunquam e excedant, Archidiaconi vero 5. vel 7. Decani constituti sub Episcopis f duobus equis contenti existant. Nec cum canibus venatoriis, & avibus proficiantur, sed ita procedant, ut non quae sua sunt, sed quae Jesu Christi, quaerere videantur. Nec sumptuosas epulas quaerant, sed cum gratiarum actione recipient, quod honeste ac competenter illis fuerit ministratum.

Praelati non debent gravare subditos tallis, & exactionibus: permittitur tamen ex justa causa petere ab eis moderatum auxilium. h. d. usque ad. §. Sane.

Prohibemus etiam, ne subditos suos tallis, & exactionibus Episcopi gravare praesumant. Sustinemus autem pro multis necessitatibus, quae aliquoties superveniunt, ut si manifesta ac rationabilis causa extiterit, cum charitate moderatum ab eis valeant auxilium postulare. Cum enim dicat Apostolus: g Non debent filii thesaurizare parentibus, sed parentes filiis: multum longe a paterna pietate videtur, si praepositi subditis suis graves existant, quos in cunctis necessitatibus pastores debent more fovere. Archidiaconi vero, sive Decani, nullas exactiones, sive tallias in Presbiteros seu Clericos exercere praesumant.

In effectu dicitur, quod numerus equorum statutus in princip. cap. non debet trahi ad augendum numerum alias solitum. Abbas.

Sane quod de praedicto numero evectionum secundum tolerantiam dictum est, in illis locis poterit observari, in quibus ampliores sunt redditus, & Ecclesiasticae facultates. In pauperioribus autem locis tantam volumus teneri mensuram, ut ex accessu majorum, minores merito non doleant se gravari. Nec sub tali indulgentia illi, qui paucioribus equis uti solebant haecenus, plurium sibi credant potestatem indultam.

C A P. VII.

Novus census Ecclesiis imponi non potest, nec antiquus augetur. h. d. & est de principalioribus hujus tituli.

Ex eodem. b

Prohibemus insuper, ne ab Abbatibus, Episcopis, vel aliis Praelatis, novi census imponantur Ecclesiis, nec veteres augeantur, nec partem reddituum suis usibus appropriare praesumant: sed libertatem, quam sibi majores conservare desiderant, minoribus suis bona voluntate conservent. Si quis vero aliter fecerit, irritum quod egerit, habeatur.

C A P. VIII.

Praelatus seu Rector Ecclesiae non potest, praesertim post mortem, Ecclesiam suam propria auctoritate constituere censuralem.

I i 2

Alexan-

a Sub Alex. III. cap. 4. & 6. eod. tit. in 1. comp. b 1. Theff. 3. 2. Cor. 11. Act. 20. c al. alendos, ut est in Concilio in margine. d Vid. l. jus alimentorum. ff. ubi de pupil. educ. deb. e usquam. f al. ipsi. g 2. Cor. 12. h Concil. Lateran. sub Alexand. III. cap. 7. §. Prohibemus, & Cap. 7. eod. tit. in 1. comp.

Alexander III. Vigorien. Episcopo. a (an. 1186.)
 Præterea b illi, qui Episcopo ignorante auctoritate sua pensionem annuam de Ecclesiis quadam illusione colverint, sive receperint, eis defunctis in receptione pensionis non sunt aliquatenus audiendi, si Pontificis, aut alterius, qui de jure id facere potuerit, auctoritatem, & assensum super hoc non intervenisse constiterit. Non enim simplices Sacerdotes, vel Clerici possunt Ecclesias, quibus præsent, auctoritate sua (præsertim post decessum suum) efficere censuales.

CAP. IX.

Breve est, vel per alia verba summatur sic: Episcopus Ecclesie de manu Laici per se ereptæ non potest ob hoc censum imponere.

Idem Car. 108. Episc. d [an. 1180.]

Ecclesiis e, quas de novo Episcopi de manibus Laicorum eripiunt, præter cathedralicum, & jura omnia, quæ aliis Ecclesiis imponuntur, exactionem prohibemus imponi.

CAP. X.

Nova pedagia sine consensu Principis imponens communionem privatur.

Idem f (an. 1179.)

Innovamus: (& infra.) Nec quisquam alicui g novas pedagiorum exactiones sine auctoritate, & consensu Regum, & Principum statuere aliquo modo præsumat. Si quis autem contra hoc fecerit, & commonitus h non desistit, donec satisfaciatur, communionem careat Christiana.

CAP. XI.

Qui per collusionem constituit Ecclesiam censualem, illa privabitur.

Idem Cantuarien. Archiepiscopo, & ejus Suffraganeis. (an. 1180.)

Cum Clerici i: (& infra.) Ad hoc quia Clerici quidam cum Religiosis collusionem facta citra auctoritatem diocesis, Episcopi, Ecclesias, quas tenent, eis constituunt censuales, ut post decessum eorum, eadem Ecclesia per representationem eorundem Religiosorum ad filios, vel nepotes Clericorum ipsorum possint transferri: præcipimus, ut si qui inventi fuerint facere talia, eos a præscriptis Ecclesiis non differatis appell. postposita remove.

CAP. XII.

Si collectores gravant Ecclesias, privari debent officio.

Idem. [an. eod.]

Ea k, quæ de avaritia: (& inf.) Cum autem propter B. Petri visitationem denariorum collectam per Archidiaconatus vestros feceritis, Ecclesias, vel parochias non gravetis. Quod si secus præsumpseritis, id quod videmini habere, auferetur a vobis.

CAP. XIII.

Qui recipit juramentum de novo censu imposto Ecclesie per solvendo, compellitur juramentum absolvere.

Lucius III. (an. 1181.)

Significavit m nobis T. Rector Ecclesie de Fulgig. n quod cum a Monachis de Castig. o ad regimen ipsius

a Vigor. al. Vigornen. alit. Vigorn. b Cap. 8. eod. tit. in 1. comp. & post Concil. Lateran. sub Alexand. III. part. 28. c. 9. c collusionem, legitur post Concilium, & forte aptius est. d Carnoc. in uno, ceteri habent Carnoren. e Cap. 10. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lateran. part. 2. c. 8. f scilicet Alexand. III. in Conc. Lateranen. cap. 22. & cap. 2. de treuga & pace, in 1. comp. vid. Sylvestrum in summa. g alicubi, legitur in antiquis. h monitus. i Cap. 17. tit. de simonia, in 1. comp. & post Conc. p. 28. c. 8. k Cap. 15. de simon. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 2. c. 4. l Matib. 25. & Luc. 19. m Cap. 1. eod. tit. in 2. comp. n Fulgig. al. Furrigen. o Clausig. al. Clausrigen.

Ecclesie fuisset electus a, de solvendo eis annuo censu trium marcharum, quas prædecessor ejus solverat, præstitit sacramentum: postmodum Episcopus diocesanus, ne ipsum censum Monachis solveret, nisi prius constaret, quod Episcopali auctoritate fuisset impositus, in periculum ordinis sui interdixit: (& inf. 1.) Quocirca mandamus, quatenus si præfatum censum auctoritate Præsulis, & non de novo impositum fuisse constiterit, Episcopo præcipias, ut prohibitionem sine dilacione relaxet. Si vero census sit de novo impositus, sive auctoritate Episcopi hoc factum fuerit, sive non, eosdem Monachos, ut Clericum a juramento absolvant, app. rem. compellas.

[1 Unde præd. Rector bino perjurii reatum metuit, inde timet etiam inobedientia periculum imminere.]

CAP. XIV.

Archiepiscopus visitans provinciam etiam a monasteriis provincie procurari debet.

Idem Raven. Archiepiscopo. [an. 1181.]

Opitab: (& inf. 1.) Sane cum inter te, & monasteria Bononiæ super procuracionibus, quas ab eis exegeras, controversia verteretur: (& inf. 2.) Abbas S. Proculi omnium aliorum procurator, sicut ex literis, quas portavit, apparuit, super hoc diutius litigavit: (& inf. 3.) Sed tu procuraciones ipsas in aliis monasteriis tuæ provincie alferens tibi sine contradictione præstari, eas prædecessoribus tuis in monasteriis Bonon. exhibitas per testes idoneos probavisti. Inde utique vidimus intentionem tuam jure communi, & prædecessorum tuorum consuetudine adjuvari. Ea propter monasteria supradicta condemnavimus ad procuracionem secundum facultates eorum tibi, tuisque successoribus exhibendam.

[1 Judicio sed. Apost. questiones scripto ad memoriam perpetuam commendantur, ne per oblivionem processu temporis valeant suscitari: ut autem sententia majorem habeat firmitatem, Apostolici rescripti munimine roboratur.]

[2 Causam ven. f. n. Alban. Episcopo commissimus terminandam. Postmodum vero dil. fl. n.]

[3 Unde nullum pro parte sua privilegium Rom. Ecclesia, vel Ravennatenensis exhibuit, nec ostendit per longam consuetudinem se munitum.]

CAP. XV.

Patroni etiam Clerici novum censum Ecclesie imponere non possunt, nec veterem augete: & si super hoc juramenta, vel cautiones exegerunt, coguntur absolvere.

Clemens III. (an. 1190.)

Gravis e admodum: (& inf. 1.) Ecclesiasticæ personæ, cum Ecclesias vacare contingit, non aliter quenquam ad ipsarum regimen volunt vocare, nisi aut novum censum Ecclesiis illis imponant, aut veterem contra constitutionem Concilii Lateranen. d augmentent, ad ipsius solutionem instituendum Presbyterum juratoria, vel fidejussoria cautione cogentes: (& inf. 2.) Difer. vestra mandamus, quatenus quæcunque constiterit contra constitutionem prædictam super Ecclesiis, vel earum censu a tempore constitutionis hujus attentata, in irritum revocantes: Presbyteros, quos super his juramenta illicita præstitisse noveritis, congrua satisfactione imposita faciatis absolvi: eos, qui de cætero contra formam canonum super his venire præsumpserint, canonicè punientes.

[1 Et correptione dignissima nuper querela in audientia nostra est proposita, quod salva conscientia sub dissimulatione transire non possumus. Cum enim quedam]

[2 Unde sepe contingit, ut diocesi. Episcopo excessus hujusmodi ignorante, vel eo minime requisito, in Ecclesiis illis indu-

a Assumptus. b Cap. 2. eod. tit. in 1. comp. c Cap. 4. eod. tit. in 2. comp. & de mater. vid. Cardin. in Clem. 1. §. 1. de excess. prælat. d Later. sub Alex. III. c. 7. §. prohibemus.

inducant, pro sua voluntatis arbitrio instituunt Sacerdotes. Quoniam igitur constitutiones præd. Concilii pari volumus, neque debemus aliquorum malorum injuria violari.]

CAP. XVI.

Qui tenetur procurare fratres alicujus domus, obligatur ad procurandum omnes, licet illorum numerus nunc creverit: sed si ex hoc gravaretur nimium, per iudicis officium sibi providebitur. h. d. secundum lecturam magis communem.

Innocentius III. Abbati, & Conventui Belleville. a (an. 1212.)

Quanto creatori: (& infra. 1.) Accepimus, quod ab ipso domus vestra primordio de fundatoris voluntate processit, ut fratribus sancti Irenæi procuracionem unam annis singulis liberaliter exhiberet, cum nihil teneatis ab eis b, propter quod hujusmodi procuratio ipsis debeat exhiberi: verum tunc propter fratrum, & servientium paucitatem, talis procuratio non gravabat, sed nunc in tantum excrevit numerus eorundem, quod ad procuracionem vix quatuor marchæ argenti c sufficerent, quæ pro una fieri consuevit: (& infra. 2.) Indulgemus igitur, ne ultra primam mensuram in procuracione ipsa sitis ulterius prædictis fratribus obligati, sed expensis, quæ consueverunt sufficere, sint contenti, nisi facultates Ecclesie in tantum excreverint, quod sine gravamine ampliato fratrum numero ad solvendum debitum procuracionis extendi possit quantitas expensarum.

[1 Vestro sub religionis habitu astricti estis devotius famulari, tanto sollicitius vos convenit providere, ne per immoderationis gravitatem aliquatenus possit in vobis monastici profectus ordinis impediri.]

[2 Ut igitur per Apost. sollicitudinis curam vestris possit in parte ista gravaminibus provideri, auct. vobis presentium.]

CAP. XVII.

Omnes Ecclesie, nisi quæ ab hoc per privilegium Apostolicum sunt exemptæ, procurare tenentur Legatos sed. Apost. seu etiam ejus Nuncios: nec in hoc præscriptione juvantur. h. d. utique ad §. sane.

Idem Primicerio, & Clero Mediolanensi. (an. 1212.)

Cum instantia d nostra e quotidiana: (& infra. 1.) Postulationi vestrae taliter respondemus, quod cum omnes Ecclesie Legatis, & Nunciis sedis Apostol. procuraciones impendere teneantur, ab earum præstatione nullam habere f volumus excusationem, nisi forte per speciale privilegium sedis Apostol. (quod non credimus) sit exempta, etiam si longissimo tempore procuracionis obsequium non impenderint: g cum in talibus præscriptio sibi locum nequeat vindicare: quia nos a provisione pastoralis sollicitudinis circa omnes Ecclesias nunquam omnino cessamus.

[Si secundum debitum Apostolicæ servitutis omnium Ecclesiarum ipsarum negotiis promovendis non possumus personaliter innuere, per fratres nostros ea expedire compellimur, quos a nostro latere destinamus: illius exemplum in hac parte secuti, qui discipulis suis in mundum universum transmisit, ipse personaliter in medio terra salutem operatus est. Hinc est quod nuper dilect. fl. n. tit. S. Petri ad vincula Presbyterum Card. Apost. sed. Leg. pro negotiis Ecclesie in Lombardiam duximus destinandum, ut is vestram civitatem ingressus procuraciones exigere, que consueverunt Apostol. sed. Leg. nunciis exhiberi: vos non attendentes, quod dicitur ab Apostolo: Si vobis spiritualia seminavimus, non est magnum, si carnalia vestra metra-

a Belleville. b Solutionem census non denotare dominium, vid. l. neque tales. C. de probat. c vox, argenti, deest in antiquis, & in recentioribus magis emendatis. d Cap. 2. eod. tit. in 3. comp. vid. Abbatem consil. 49. incipit, videtur primo in 1. vol. & Felin. in c. accedentes. supr. de præscript. e alias, vestra. f haberi. g impenderit.

mus, ne vos ad onus procuracionis avestret, nisi a Canonicis majoris Ecclesie se faceret avoca procurari, sed. Apost. appellastis: & scui idem Card. per suas vobis literas intimavit, in aliis etiam non modicum injuriosi fuisse: propter quod dilect. fl. n. præpositus S. Nazari, & A. Canonicus S. Stephani syndici, & procuratores vestri cum Abbate S. Vincentii ad sed. Apost. venientes, ut super his statuere ordinem, & mensuram, ex parte vestra suppliciter postulabant. Licet autem pro eo, quod prædicto Card. vel potius nobis in ipso contumaciter resistentes, juxta verbum dominicum: Qui vos recipit, me recipit, & qui vos spernit, me spernit; necessaria denegastis, non pro vobis, sed contra vos potius meruerunt exaudiri: quia tamen paternans affectionem, qua vobis proprium est misereri de Rom. sed. clementis semper & parcere, offensi etiam deponere non va lemus, de consil. f. n.

Tractat de modo procuracionis ipsorum Legatorum, & Nunciorum. Abbas.

Sane in his exigendis eum modum, & ordinem volumus observari, ut nulla Ecclesia, vel Prælatus se indebite prægravari rationabiliter conqueratur. Si vero in communi collecta, Legatorum, & Nunciorum nostrorum expensas duxeritis faciendas, (quod vobis non duximus inhibendum) ex hoc nobis, & nostris nullum præjudicium volumus generari, quo minus possint a quocunque maluerint, procuraciones sibi debitas postulare: ita quod si exactus ultra suam gravatus fuerit facultatem, sibi ab aliis restitueretur. Nuncios tamen nostros in necessariis expensis a exhibendis preat, quicunque fuerit requisitus, ita quod in fraudem nihil penitus attentetur, nec per communes ministros procuracionis obsequium si noluerint recipere, compellantur. Qui vero contumaciter eis duxerint resistendum, distinctione sunt Ecclesiastica compellendi.

CAP. XVIII.

Si ad unam mensuram solvi solet, quod debetur ex voto, ad illam in posterum solvi debet: si vero ad diversas, liberabitur solvens etiam ad minorem.

Idem Zamoren. b & Salamantino Episcopis. (an. 1212. Roma in Hispaniam.)

EX parte c Compstellani Archiepiscopi fuit propositum, quod cum hi, qui vota Jacobi continue persolverunt, ad communem terræ suæ mensuram, cum qua videlicet emunt, & vendunt, ipsa persolverint hætenus, & persolvant: quidam quia longis d temporibus ab eorum solutione cessarunt, nunc quandam mensuram exhibent parvissimam, & igitur: (& infra. 1.) Cum ergo non constet, ad quam mensuram antecessores eorum prædicta vota persolverint, credimus distinguendum, utrum habitatores regionis ipsius, qui ea continue persolverunt, ad unam & eandem mensuram hujusmodi vota persolverint, an ad varias & diversas. In primo enim casu ad eandem & illi solvere sunt cogendi. In secundo volentes solvere ad minorem, non sunt cogendi, ut ad majorem persolvant: quoniam cum hujusmodi vota gratuita fuerint ab initio, benignius sunt a viris Ecclesiasticis exigenda, ne tanquam exactores videantur lucris temporalibus inhiare.

[1 Nec etiam communibus usibus deputatam, & ad eandem vota prædicta persolvere moliantur. Unde postulastis a nobis, ut super hoc vos certas reddere dignaremur, urum hi, qui mensuram ignotam exhibent, ad solvenda vota prædicta sint ad communem terræ suæ mensuram, secundum quod illi, qui ea persolvunt, continue faciunt, compellendi.]

CAP.

a Vox, expensis, deest in antiquis, & recentioribus magis emendatis. b Zamoren. & Salamantin. de quibus vid. Vasium in Annalib. Hisp. c. 20. & 21. c Cap. 3. eod. tit. in 3. comp. & quatenus obiter hic tangitur materia implendi voti, vid. B. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 3. & q. 189. art. 3. d al. qui a longis.

CAP. XIX.

Ecclesie tenentur Episcopo, in cuius diocesi sunt, respondere de procuracionibus, quarta decimarum, & aliis Episcopalibus, h. d. quoad titulum.

Cum a olim: [*& infra. i.*] Quia nobis fides facta fuit, quod Ecclesie de Luna b, & de Bes. in tua sunt diocesi constituta, non solum per alia, verum etiam per hoc ipsum, quod in instrumentis compositionum continetur expresse, ut Abbas sancti Joannis Prilaten. e tam de quarta decimarum, quam de ceteris Episcopalibus, tibi debeat respondere, Abbate ipsum ad integram solutionem quartae omnium decimarum nullis factis deductionibus, & ad praestationem procuracionum, & aliorum Episcopalium iurium in praedictis Ecclesiis condemnamus. Licet enim ex forma secundae compositionis deductiones essent faciendae, quia tamen compositionem idem Abbas nullatenus approbavit, sed studuit multipliciter impugnare, ex ea non debuit beneficium consequi, cui renunciaisse tacite videbatur. Absolum erat praeterea, ut negaret illam Ecclesiam in tua diocesi constitutam, super quam instrumenta praedecessoris tui ostendebat in iure monasterio fuisse concessa, per quae Episcopale ius petebat d expresse.

[*i. Ad aures nostras tuam querimoniam destinasses, quod te dil. fl. Abbas S. Jo. Pinnaren. quartis decimarum, quas in Ecclesiis de Luna, & de Tauff. debes percipere, multipliciter defraudaret.*]

CAP. XX.

Solvendi sunt census ad antiquam monetam, in qua instituti fuerint, nisi sit in alterius monetae solutione praescriptum. h. d. & est casus not. & multum allegabilis.

Olim e causam, quam adversus Clericos plebis Rupinae super synodatico proponebas, Tudertin. Episcopo, & collegis suis commissam terminandam: coram quibus ex parte tua fuit propositum, quod cum iidem Clerici praedecessoribus tuis, tres in festo Nativitatis, & tres in festo Resurrectionis Dominicae, pro synodatico solverint denarios Papien. nunc tantum tres Lucenses pro singulis denariis Papiensibus persolvebant, cum tamen unus denarius Papien. valeat f sex Lucen. unde petebas eos ad Papien. solutionem compelli, cum et si tu Lucen. primo anno receperis, semper tamen ius tuum postmodum fueris protestatus: [*& infra. i.*] Cum igitur constet, quod Papien. olim pro synodatico solvebantur, quod ex eo etiam sequitur, quod Lucen. soluti sunt postmodum pro eisdem, cum ex dictis testium, & confessione g Advocati alterius partis non revocata, postmodum appareat evidenter, quod tempore L. praedecessoris tui pro synodatico Papien. fuit moneta soluta, & a tempore dicti L. non nisi triginta sex annorum ad plus tempus effluxerit, & sit legitime comprobatum, quod tres Lucen. qui pro uno Papien. post mortem ipsius L. solvebantur, quinque vel sex valebant ex illis, qui hodie sunt in usu: intelligentes ex hoc, quod per monetam declinationem acciderit, ut usque ad tempus tuum Lucen. dati fuerint pro synodatico, sicut erant in usu: procuratorem adversae partis nomine Clericorum plebis praedictae tibi ad solutionem denariorum Papien. vel estimationem h eorum pro synodatico per definitivam sententiam condemnamus.

a C. 4. eod. tit. in 3. comp. b de Luna, & de Tauff. c Platen. al. Prilaten. al. Prematen. sed forte legendum Pinnaten. d al. patebat, quod agnovit gloss. hic, & Hostiensis. e C. 5. eod. tit. in 3. comp. f al. valebat. g In antiq. ita sunt haec distincta, & confessione advocati alterius partis non revocata postmodum, & c. h estimationem.

[*i. Verum pars Clericorum proposuit ex adverso, quod si aliquando praedecessoribus tuis denarii Papien. pro synodatico fuerint persoluti, tamen a XLV. annis & infra tam tibi, quam aliis Lucens. exsolverant, sicque partem suam nitebantur praescriptione tueri. Nos ergo Jacobo tuo, & Joan. Presbytero adversae partis procuratoribus dil. fl. n. P. Basilica XII. Apostolorum Presbyt. Cardin. concessimus auditorem: quibus coram eo nil volentibus, aut valentibus de novo proponere, quoniam fuerat renunciatum utrinque, cum ipse gesta omnia in nostra, & fratrum n. praesentia retulisset, intelleximus per testes tuos fuisse probatum, quod tempore Lotharii praed. tui, & etiam post decessum ejus denarii Papien. fuerant pro synodatico persoluti: & exinde tres Lucenses, quorum duo valebant V. de bis, qui hoc tempore sunt in usu, aliquamdiu fuerint exhibitii, & quod a tempore Lotharii XXX. trium vel XXXIV. aut etiam XXXV. annorum spatium est elapsum, dicta testium etiam adversae partis inspicimus, per quos voluit comprobare, quod a tempore Lotharii XXX. trium a XL. annis, & infra, tres Lucenses, vel tres Medalia in synodatico soluta fuerant, pro singulis Papien. fuissent antea persoluti. Confessus quoque fuerat Advocatus ipsius partis in iure, ac ejus confessio in scriptis redacta nec correcta, vel revocata per Clericos supra dictos, quod iidem Clerici Henrici, & Lotharii praed. tuorum temporibus tres Papien. pro synodatico solverent bis in anno, & exinde pro singulis Papien. tres Lucenses.]*

CAP. XXI.

Episcopus remittens Ecclesiae servitia, quae sibi debebat, & statuens, quod aliud servitium non imponatur, procuracionem non intelligitur remisisse.

Idem Priori sancti Stephani. (an. 1212.)

Cum a venerabilis frater noster Favon. b Episcopus: [*& infra. i.*] Cognovimus, quod praefatus Episcopus spallas, quas ab eadem Ecclesia, tam ipse quam praedecessores sui recipere consueverant, Ecclesiae praefatae remisit, & statuit, quod aliud ei servitium non imponeret, sibi, & Ecclesiae suae annuatim trium librarum cereo pensionis nomine reservato. Quia ergo visitationi annexa est procuratio, & Episcopus ratione Episcopalis jurisdictionis, quam habet in ea, teneatur causa correctionis Ecclesiam visitare & praefatam, nec intelligatur quasi novum imponi, quod ab ipsa fundatione de communi fuerat iure impositum: Decernimus, quod idem Episcopus, cum ad ipsam Ecclesiam causa correctionis accesserit, moderatam ab ea procuracionem recipiat d bis e in anno: sed nihil aliud praeter pensionem, & procuraciones praescriptas ab eadem Ecclesia exigere, vel extorquere praesumat.

[*i. Et tu in nostra essetis praesentia constituti, & de quaestione, quae inter vos super Eccl. S. Stephani Parisien. vertebatur, velletis ad invicem litigare, dil. fl. Joan. tit. S. Prisce, & Jo. S. M. in Cosmideo Diac. Card. vobis concessimus auditores, coram quibus allegando proponere curavisti, quod cum praedicta Ecclesia S. Stephani quarundam Monialium, qua in ea videbatur sub religionis habitu conversari, malitia faciente fuerat fere ad desolationem redacta, illas bon. mem. Carbo. Facien. Episcopus auct. fel. rec. Eugenii PP. n. ab Ecclesia memorata removit, & Canonicos in ipsa instituit regulares, statuens, ut ordo canonicus perpetuis in ea temporibus debeat observari, & eos ab omni exactione tam sua, quam successorum tuorum, & Paris. Eccl. prorsus absolvit, retento sibi, & Ecclesiae suae uno cereo trium librarum ab ea annis singulis exsolvendo. Nos autem, cum dicti Card. ea, quae audiverant, nobis fideliter retulissent.]*

CAP. XXII.

Ecclesiae de novo conversae in procuracionibus, & aliis servabunt consuetudinem vicinarum.

a Cap. 6. eod. tit. in 3. compil. b Faventi. alias, Favon. c vid. Conc. Trid. citatum supra hoc titulo. c Sopita. d accipiat. e vid. Conc. Trid. Sess. 24. de reform. c. 3.

Idem Compofellano Archiepiscopo. (an. 1212.)

Super eo a, quod Fraternitas tua nos consulere voluit, quia fere tota provincia Compofell. de novo est ad jurisdictionem Ecclesiae tuae conversa, qualiter tibi provinciam, vel partem provinciae visitanti obsequi debeat, & servire, necnon & in procuracionibus providere: Tibi dumtaxat respondendum, quod illud observare tenetur, quod in vicinis provinciis observatur.

CAP. XXIII.

Praelati tunc sunt procurandi, cum personaliter visitant: & debent tunc servare Concilium Lateran. & praedicationi, correctioni, & reformationi vacare: Legati, & Nuncii Apostolici pro his diebus tantum, pro quibus moram trahunt, procurari debent, & contra hanc constitutionem exactum, restituitur duplicatum.

Idem in Concilio generali. (an. 1216.)

Procuraciones b, quae ratione visitationis debentur Episcopis, vel Archidiaconis, vel quibuslibet aliis etiam Apostolicae sedis Legatis, aut Nunciis, absque manifesta, & necessaria causa nullatenus exigantur, nisi quando personaliter c officium visitationis impendunt: & tunc eventuum, & personarum mediocritatem observent in Lateranen. Concilio d definitam: hoc adhibito moderamine circa Legatos, & Nuncios Apostolicae sedis, ut cum oportuerit eos apud aliquem locum moram facere necessariam, ne locus ille propter illos e nimium aggravetur, procuraciones recipiant moderatas ab aliis Ecclesiis, vel personis, quae nondum fuerant de suis procuracionibus aggravatae, ita quod numerus procuracionum numerum dierum, quibus hujusmodi moram fecerint, non excedat: & cum aliqua non suffecerit f per seipsam, duae, vel plures conjungantur in unam.

Porro visitationis officium exercentes non querant, quae sua sunt, sed quae JESU Christi, praedicationi, & cohortationi, correctioni, & reformationi vacando: ut fructum referant, qui non perit. Qui autem contra hoc venire taliter aggravavit, tantundem impendat.

CAP. XXIV.

Ecclesia etiam Civitatis, tenetur procurare Episcopum visitantem, quamquam ipsum nunquam procuraverit.

Honorius III. de Tiro, g & Josaphat Abbatibus. (an. 1224. in Galliam.)

Venerabili fratre nostro Cenomanen. Episcopo accepimus conquerente, quod cum causa, quae inter ipsum ex parte una, & Abbatem, & Conventum de Cultura ex altera, super procuracionibus, quas ab eis petit idem Episcopus, noscitur agitari, vobis fuerit ab Apost. sede commissa, dicti Abbas, & Conventus ex eo frustrari intentionem ejusdem Episcopi moliantur, quod eorum monasterium in Cenomanen. villa situm esse dignoscitur, & ipsi procuracionem hactenus non solverunt: [*& inf. i.*] Discretionem vestram mandamus, quatenus nisi aliud & rationale ostenderit, vos eos ad exhibendum eam, sicut jus dictaverit, compellatis.

[*i. Quanquam emptionis privilegium non ostendant. Volentes igitur, ut finis litibus imponatur.]*

CAP. XXV.

Qui jure metropolitanano, vel legationis, visitat provinciam, in provinciales, qui sibi procuraciones denegant, potest ferre sententiam.

Gregorius IX. [an. 1236.]

Cum nuper b Archiepiscopus Beneventanus Beneventanam provinciam visitaret: [*& infra. i.*] Mandamus,

a C. 7. eod. tit. in 3. comp. vid. Hostien. hic & de materia servandae vicinae consuetud. gl. in c. conf. dist. 1. b vid. Conc. Trid. Sess. 24. de reform. c. 3. c praesentialiter in Concilio. d in Lat. Conc. sub. Alex. III. c. 4. e ipsos. f sufficeret. g Tiron. al. ita: Abbatibus de Josaphat, & Tituron. al. Turon. h vide breviter hic per Henricum Borch.

quatenus cum eundem Archiepiscopum, sive auctoritate propria, sive nostra Beneventanam provinciam contigerit visitare, procuraciones ratione visitationis debitas, juxta facultates Ecclesiarum vestrarum exhibeatis eidem: alioquin sententiam, quam ipse rite tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino inviolabiliter observari.

CAP. XXVI.

Ad antiquam monetam, vel si non est in usu, ad ejus estimationem solvenda sunt pensiones antiquae.

Idem. (an. eod.)

Cum Canonicis majoris Ecclesiae quandam summam pecuniae pro pensione Ecclesiae tuae debitam, aliquot annis persolveris a, & iidem summam illam ex integro de meliori moneta exigant sibi solvi: Tibi damus nostris literis in mandatis, ut Canonicos illos solutione prioris pecuniae b, vel si non sit in usu, estimatione pensionis antiquae facias manere contentos.

CAP. XXVII.

Propter privatum Oratorium, procuratio ratione visitationis non debetur.

Idem. (an. eod.)

Auctoritate c praesentium inhibemus, ne quis pro eo quod in Oratoriis, quae in grangiis vestris habetis, interdum aliqui vestrum celebrant, procuraciones, quae ratione visitationis debentur, a vobis exigere, vel extorquere praesumat.

TITULUS XL.
DE CONSECRATIONE ECCLESIAE,
VEL ALTARIS.

CAP. I.

Amoto altari, vel lapide continente sigillum, reconsecrabitur altare, non autem Ecclesia.

Alexander III. (an. 1170. Romae.)

Ad haec si altare d motum fuerit, aut lapis ille solummodo supra positus e, qui sigillum continet, contractus, aut etiam diminutus, debet denuo consecrari. Propter hoc vero nequaquam reiterare suam consecrationem Ecclesia consuevit, licet id quidam canones innuere videantur.

CAP. II.

Diebus etiam non festis possunt Ecclesia consecrari.

Innoc. III. Tornac. Episc. (1210. Roma in Belgium.)

Tua f fraternitas: [*& infra. i.*] Inquit. t. t. respond. quod in diocesi tua licet tibi Ecclesiis dedicationem impendere, tam diebus Dominicis, quam privatis.

CAP. III.

Habet duo dicta, & primo idem dicit, quod cap. supr. eod. Secundum dictum dicit, quod oleum non consecratum potest commisceri oleo consecrato, & totum fit consecratum.

Idem Nidrosen. g Episc. (an. 1210. Roma in Norweg.)

Quod h in dubiis: [*& infra. i.*] Altare vero, in quo tabula, cui consecrationis benedictio Pontificali ministerio adhibetur, mota, vel enormiter fracta fuerit, debet non immerito consecrari. Nec negamus, quin oleum non consecratum consecrato possit oleo commisceri.

CAP. IV.

Reconciliatur Ecclesia, quae propter homicidia, & vulnera hominum ibidem perpetrata polluta est.

Idem

a Persolveritis. b Quando admittatur solutio diversa monetae, cum moneta est mutata vide Bart. in l. Paulus ff. de solus. c Pro intellectu vide distinctionem, quam hic assertit Henr. Borch. d Cap. un. eod. tit. in 2. compil. & praeter Hist. gloss. & Dd. vide Turrocrematam in c. si motum. de consec. dist. 1. e suppositus. al. transpositus. al. superpositus. f Cap. 3. de dedic. Eccl. vel altar. in 3. compil. g Indrosens. h cap. 2. tit. de dedicat. Eccl. in 3. compil. vid. Turrocrem. in d. c. si motum.